

МУЗИЧНІ ЛЕЙТМОТИВИ ГАННИ КАРАСЬ

Пропонована стаття побудована у формі інтерв'ю з доктором мистецтвознавства Ганною Карась з нагоди її ювілею. В інтерв'ю аналізуються проблеми хорового виконавства, музичної педагогіки, наукових досліджень в галузі музикознавства та культурології через призму особистого і творчого життя ювілярки.

Ключові слова: Ганна Карась, інтерв'ю, особисте та мистецьке життя, хорове виконавство, музикознавчі дослідження.

*«Багато бо покликаних, але мало вибраних»,
Євангеліє, Мт. 22, 1–14.*

Постать хорового диригента, музикознавця, педагога і громадського діяча Ганни Карась вражає своєю багатомірністю й універсальністю, яка, втім, завжди була характерною рисою для діячів української культури. Знаючи Ганну Василівну багато років, зауважу, що мала безпосередню можливість не лише спостерігати за її професійним зростанням, але й «вивчати» його в співдії на науковій, педагогічній, виконавській ниві. Участь у численних наукових конференціях, невтомна пошукова робота в бібліотеках і архівах, публікація статей, монографій, нотних збірників, організація концертів, презентацій, зустрічей, керівництво хорами, керівництво різними ділянками музично-громадської і педагогічної роботи, виступи в засобах масової інформації – здається немає такої сфери в нашій професії, що залишилася б поза увагою Ганни Карась. Вона – людина не просто небайдужа до музичної культури, а покликана. Її музична діяльність відзначається високим фаховим рівнем, уважністю, прискіпливістю, педантичністю, пасіонарністю та перфекціонізмом. Не завжди це сприймається однозначно, адже людина, яка ставить високу професійну планку для себе, завжди вимагає цього й від інших. Проте, ювілей – спроба не тільки підведення підсумків, певних узагальнень, але й роздумів, пошуків відповідей на вічні запитання життя. У запропонованій статті, написаній у формі діалогу, ставиться **мета** висвітлити основні життєві й професійні віхи творчого шляху доктора мистецтвознавства, завідувача кафедри академічного та естрадного співу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ганни Василівни Карась.

Життя кожної людини – період, уподовж якого ми спостерігаємо не лише події, зустрічі, здобутки, але й чуємо відповідну, а іноді й знакову музику, яка стає своєрідним маркуванням часу, позначенням чи лейтмотивом як для самої особистості, так і її середовища. Тому для диференціації періодів життя й діяльності Г. Карась були обрані музичні лейтмотиви, що не лише відображають історичні етапи її творчого шляху, але й психологічний стан та емоційну характеристику героїні, а для статті, вони, відповідно, слугували відповідними структурами формотворення.

Леймотив 1. Ладканка.

В. Д. Усі ми родом з дитинства. Що стало поштовхом для зацікавлення музикою, а пізніше вибору Вами саме музичної ниви?

Г. К. Мамин спів, народна пісня були для мене тим середовищем, в якому я не просто росла, а з якого черпала неймовірну життєву енергію. Коломийки, яких мама знала незліченну кількість, а особливо весільні ладканки, які вона часто співала на сільських обрядах, для мене були чимось космічним, вони пов'язували мене не лише з нашим покутським родом, який має давнє походження, але й загалом з усвідомленням себе приналежною до української нації. І до сьогодні ладканка для мене – символ національного, глибоко ментального, що повертає мене до витоків, до нашого українського культурного коріння. Напевне тому, я завжди старалася у свою діяльність привносити те давнє, правічне, що знайшло відображення у фольклорі й етнографії українців.

Леймотив 2. «Д. Циганков. «Над Прутом моя Коломия».

В. Д. Вашими першими «університетами» як майбутнього хорового диригента і музикознавця-дослідника став музично-педагогічний відділ Коломийського педагогічного училища. Ви завжди з особливою теплотою згадуєте час навчання в цьому місті, хоча пізніше здобували вищу освіту в Івано-Франківську.

Г. К. Так, загалом середовище міста Коломиї завжди відзначалося особливою культурною аурую. Навчання в педучилищі проводили провідні педагоги – Степан Ярмусь – викладач

диригування, Володимир Винницький – викладач баяна, Степан Калимон – керівник хору, Василь Чернописький – викладач теоретичних предметів. Всі вони були молодими, енергійними, з консерваторською освітою, відповідно назавжди стали для мене високими зразками педагогів й організаторів мистецької справи. Я завжди старалося бути кращою в їх очах, в їхній оцінці, і це для мене було фаховим критерієм на довгі роки.

У період навчання на музично-педагогічному факультеті тодішнього Івано-Франківського педагогічного інституту імені Василя Стефаника, такими зразками для наслідування для мене були диригенти Василь Їжак та Ольга Ничай, Степан Ярмусь, у якого я продовжувала навчання, а також Єлизавета Їжак – викладач вокалу, Зіновій Гайда – викладач баяна. Саме у них я вчилася комплексному підходу до диригентської справи, що полягає у знаннях і загальнотеоретичних, і вокальних, й інструментальних, ну і власне диригентських технічних.

Всі ці знання й уміння я практично апробувала вже працюючи в обласній школі-інтернаті для дітей-сиріт в с. Угорники – сім років як вчитель музики. Це була складна школа професійного становлення, адже треба було знайти спершу психологічний підхід до дітей, налагодити з ними контакт, адже музика – це першочергово емоційний стан, і якщо його немає, то про фахові вимоги нема що й говорити. Для мене робота в школі була дуже добрим гартом саме у вмінні контактувати з різними дітьми, знаходити шлях до їхнього серця й розуму. Цей навик, як не дивно, пізніше мені пригодився, коли я працювала на державній службі, в органах влади, очоливши відділ культури Івано-Франківського міськвиконкому. Адже там багато залежить від уміння не лише вчасно, але й правильно поставити завдання, організувати його виконання, а це базується більше навіть на роботі з людьми, і не лише з підлеглими, але й зацікавленими, адже сфера культури охоплює багатьох ентузіастів, хто в ній не заради зарплати.

Леймотив 3. «С. Вакарчук «Там, де нас нема».

В. Д. Ви часто згадуєте як дуже складний перший період роботи в тодішньому педагогічному інституті на музично-педагогічному факультеті. Що зумовило таку характеристику?

Г. К. У 1990 році я прийшла на педагогічну роботу в свою альма матер, почавши практично все з нуля. Цей історичний період, що був загалом у державі складним і матеріально, і морально, для мене був складним вдвічі. По-перше, треба було практично наново вчитися опановувати викладання предметів, тому я сумлінно ходила на лекції і практичні заняття до своїх колег, переймаючи їх досвід, багато читала й конспектувала. Відзначу, що ставлення до мене було прохолодним, настороженим. Не всі доброзичливо прийняли мене як фахівця, зважаючи, що прийшла з керівної посади. Були й скептики, були й критики. Та я наполегливо йшла до фахового та наукового вдосконалення.

Леймотив 4. «Л. Бетховен. 5-та симфонія. I частина».

В. Д. Є такий вислів, що «в житті, як на велосипеді – якщо тобі важко, значить ти йдеш вгору». Ваш шлях вгору почався з підготовки кандидатської дисертації, чи не так?

Г. К. Так. Тодішній ректор професор Віталій Кононенко, який брав мене на роботу, чітко сказав, що без дисертації у Вас майбутнього в інституті немає. Отже треба було паралельно з викладацькою роботою, «йти в науку». Не можна сказати, що це було тільки вимушено. До наукової діяльності у мене ще в період навчання був потяг і бажання. Дисертація в галузі педагогічних наук для мене була близька за фахом, але далека за методологією, оскільки відповідних навиків ще не було. Але, так «доля постукала до мене в двері», і я почала писати дисертацію. Дисертація на тему «Формування естетичного досвіду старшокласників у фольклорних колективах» була близькою мені, оскільки в ній я могла віддати належне українському музичному фольклору, яким завжди захоплювалася.

В. Д. Перший науковий керівник – це як перший вчитель, який відкриває світ. Чи так було у Вас?

Г. К. Безперечно, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України Юрій Євгенович Юцевич став для мене не просто науковим вчителем, а найкращим опікуном, порадиником, «батьком» в науковій роботі, якого я повсякчас згадую із вдячністю. Він вмів мене правильно спрямувати на самостійні пошуки, допомогти порадою, консультацією. Найважливішою його рисою була довіра до пошукача, відкриття його можливостей, віра в перспективу дослідника. Ці його риси я б рекомендувала всім, хто здійснює керівництво аспірантами.

В. Д. А Ваша пристрасть до книжок, до конспектування, записування також інспірована спілкуванням з науковим керівником?

Г. К. Пристрасть до книжок у мене з дитинства, проте зацікавленість саме науковою літературою, при чому не лише у своїй, але й у суміжних галузях – це заслуга наукового керівника. Він відкрив для мене багатство наукових поглядів інших дослідників, з позиції іншого гуманітарного напрямку.

Сьогодні у мене велика й багата особиста бібліотека, якою часто ділюся зі студентами, аспірантам, колегами. Для мене книжка – не лише найкращий подарунок, це й найбільша цінність, найвигідніша інвестиція, на яку я ніколи не шкодую грошей. І сьогодні куди б я не їхала, навіть з-за кордону, я завжди привожу нові наукові видання.

В. Д. Період написання кандидатської роботи чи відкрив Вам нові сторони наукової діяльності, зокрема в комунікації?

Г. К. Так, безперечно, я активно їздила й виступала на наукових конференціях. І до сьогодні я продовжую це робити, оскільки вважаю наукові конференції найкращим практичним досвідом, що дає вміння представити свої здобутки, поділитися своїми сумнівами, отримати підтримку, обмін досвідом.

Леймотив 5. «Г. Гендель. «Alleluja».

В. Д. Після захисту кандидатської дисертації у Вашому житті знову наступає поворот – Вас запрошують на посаду заступника міського голови, відповідального за гуманітарну сферу. Цей період Вашої праці в органах влади й досі вважається еталонним, про нього часто згадують, адже тоді за кількістю й масштабністю культурно-мистецьких подій Івано-Франківськ став помітно вирізнятися в Україні. Безперечно, що в цьому була й Ваша заслуга як лідера галузі. Традиційно вважається, що лідер – це не той, хто йде попереду, а той хто знає правильний напрям. Що для Вас тоді було напрямом, пріоритетом на цій посаді?

Г. К. Для мене первинним і важливим стало пожвавлення культурно-мистецького життя в місті, щоби сприяло впізнаваності Івано-Франківська в сфері мистецтва. Створення нових муніципальних колективів розширювало творчий потенціал як молодих, так і відомих митців, збільшувало кількість робочих місць, проведені конкурси й фестивалі сприяли обміну мистецьким досвідом, розширювали територіальні зв'язки міста. Я по натурі людина дії, організаційний досвід у мене був, тож те, що Івано-Франківськ став містом фестивалів було цілком реальним. Тим більше, що у нашому місті є знакові постаті й події, що й засвідчив відроджений нами Всеукраїнський конкурс хорової музики імені Дениса Січинського, новостворені Міжнародний хоровий фестиваль «Передзвін», Міжнародний етнографічний фестиваль «Родослав» та ін.

На мою думку, розвиток культури – як лакмусовий папірець, випробування для влади. Адже завжди можна сказати, що розвиток культури й мистецтва стає візитною карткою – адже його здобутки найпомітніші, і, відповідно, вони й репрезентують, «піарять» владу. Для мене і до сьогодні питання культури є близькими і болючими.

В. Д. Ви зніціювали не лише конкурси й фестивалі, але й багато справ, акцій в місті й області, які продовжують своє функціонування й досі. Чи Ви задоволені станом їх розвитку?

Г. К. Зініційовані мною, як начальником обласного управління культури, обласні премії в галузі культури й мистецтва – музичного імені Д. Січинського, образотворчого – імені Я. Лукавцевого, театрального – імені В. Смоляка, міської – імені І. Франка знайшли за ці роки своїх достойних кандидатів. Для мене висока честь, що і я є поміж лауреатів премії імені Дениса Січинського в галузі музичного мистецтва за 2013 рік.

Створені в місті муніципальні колективи – камерний хор «Галицькі передзвони», оркестр народної музики «Рапсодія», квартет саксофоністів «Джаз-класік», капела бандуристів, естрадно-симфонічний оркестр стали відомими не лише в місті, але й в Україні та за кордоном.

Започатковані мною мистецькі проекти – відзначення кращих спортивних досягнень року «Ніка» та переможців в галузі економічного прогресу «Тріумф» сприяли свого часу інтенсивному розвитку цих галузей.

Важливим для мене сьогодні як завідувача кафедри академічного й естрадного співу є відкриття в місті оперної студії, молодіжного оперного театру, де б випускники нашої кафедри та інших навчальних закладів могли себе достойно проявити, а заодно і відновити постановку невідомих і забутих в нашому краї вистав.

Леймотив 6. «К. Орф. Кантата «Карміна Бурана», «Fortuna».

В. Д. Жінка здатна на все у двох випадках, коли є за що боротися, або немає що втрачати. Ваш радикальний похід в докторантуру в 2008 році став для всіх великою несподіванкою. Це викликало здивування і шок. Це був виклик всім чи собі?

Г. К. Це був виклик всім, оскільки цього від мене дійсно ніхто не чекав. Але це було й викликом самій собі – а чи зможу я це зробити? Чи вистачить мені для цього сил, знань, можливостей? Це був виклик майбутнього – якщо я це здобуду, мене чекає нова перспектива й нові можливості. Якщо ні – то мене чекала пенсія, яку я сприймала як соціальну смерть, з чим змиритися я не хотіла й не могла. Для мене це був і ризик, оскільки я вчилася в докторантурі стаціонарно в Національній академії керівних кадрів культури й мистецтва (м. Київ), і не знала чи буде в мене ймовірність повернення в Прикарпатський університет.

Докторантура стала для мене можливістю ближче поспілкуватися з багатьма провідними науковцями в Україні й за кордоном – Стефанією Павлишин, Любов'ю Кияновською, Юрієм Ясіновським, Аллою Терещенко, Миколою Мушиною, звичайно ж з моїм науковим консультантом Валерією Дмитрівною Шульгіною – докторами мистецтвознавства, професорами, які творили й до сьогодні визначають сучасне українське музикознавство й мистецтвознавство.

В. Д. Вибір теми докторської дисертації «Музична культура української західної діаспори як соціокультурний феномен ХХ ст.» був не випадковим, Ви вже до нього йшли у своїх попередніх публікаціях. Робота стала органічним продовженням Ваших наукових і творчих зацікавлень. Що Ви поставили собі за мету в монографії та дисертації?

Г. К. Ця тема мене зацікавила давно. Вже з конференції 1993 р. в Івано-Франківську, готуючи свій виступ, я відкрила для себе ще одну Україну – діаспорну, що вражала як своїми культурно-мистецькими здобутками, так і величиною постатей, які її представляють. Визначаючись з напрямом докторської роботи, я бачила незоране поле для дослідження, але, зауважу, було складно, коли ти йдеш перший і «лупаєш скалу». Мені вдалося попрацювати у багатьох бібліотеках і архівах України й Західної Європи, з яких я черпала матеріали. Той огром матеріалу, який увійшов до монографії, можливо, навіть завеликий масив, був викликаний бажанням охопити по-можливості все, не упустивши нічого важливого. Ця монографія стала своєрідним пам'ятником тим людям, які безкорисно пропагували й розвивали національну культуру в неукраїнському середовищі.

В. Д. Кого б Ви відзначили з особистостей на шляху написання докторської роботи, які Вам реально допомогли і сприяли на цьому етапі?

Г. К. Я безперечно дякую Юрію Павловичу Ясіновському, який спрямував мене в царину музичної культури української діаспори. Особлива подяка всім працівникам архівів і бібліотек, які безкорисно сприяли моєму дослідженню. Серед тих, хто мені допомагав – це Дарина Блохин і Богдан Шарко з Мюнхена (Німеччина), Володимир Луців з Лондона (Великобританія), Микола Мушинка з Пряшева (Словаччина).

В. Д. Ваш науковий консультант Валерія Дмитрівна Шульгіна – це Ваш щит чи меч в науковій роботі?

Г. К. Докторська робота – більш самостійна за характером, ніж кандидатська. Тому значення в ній наукового консультанта швидше концептуальне. Я шукала на цю роль людину, яка була би для мене безсумнівним авторитетом, мала пошанування в наукових колах, але з якою мені було б психологічно комфортно. Тому, звичайно, вона для мене була і є надійним щитом.

Проте, захист докторської дисертації – це не задоволення особистих амбіцій, це новий крок у пізнанні, у відкритті нового, отриманні знань й усвідомленні їх невичерпності. Докторська дисертація значно розширила сфери моїх наукових зацікавлень і досліджень, які сьогодні продовжуються. Воістину, переконуєшся в актуальності вислову Сократа – «Я знаю, що нічого не знаю».

В. Д. Вашу тему докторської Ви досліджували не лише на теоретичному, але й на практичному рівнях – активно пропагуючи творчість представників української діаспори – це організація концертів творчості В. Безкоровайного, Є.-О. Садовського, вокального конкурсу імені Ірини Маланюк. Які завдання Ви бачите сьогодні в цьому напрямі?

Г. К. Найважливіше сьогодні – збереження і повернення зарубіжних архівів, які можуть бути в наш час просто безповоротно втраченими. Друге – це відродження і пропагування творчості українських митців зарубіжжя, про яких на загал ми досі мало знаємо. Це і творчість В. Балея, М. Кузана, багатьох композиторів-аматорів.

Планую зробити великий довідник персоналій музичної діаспориани. Чекають на публікацію листи Софії Дністрянської до чоловіка Степана Дністрянського, передані мені про-

фесором Миколою Мушинкою. Зовсім невідомим є пласт естрадної української музики за кордоном, який ще чекає своїх дослідників.

Леймотив 7. «Д. Верді. Тріумфальний марш з опери «Аїда».

В. Д. У Махатма Ганді є такий вислів: «Спершу тебе не помічають, потім з тебе сміються, пізніше з тобою борються, а в кінцевому результаті ти перемагаєш». Дійсно, спершу Ваш вступ в докторантуру багатьма сприймався зі скепсисом, насмішкою, як непорозуміння, але потім Ваші три роки докторантури, видання монографії і блискучий захист докторської дисертації, на якому я мала честь бути присутня – стали початком Вашого тріумфального повернення в Івано-Франківськ і в Прикарпатський університет. Ваші погляди, самостійна позиція, незалежність суджень не завжди сприймаються однозначно. Але Ви вмієте довести, що ці переконання мають право на існування, і можуть бути успішними.

Г. К. Я давно зрозуміла, що бути самостійною в судженнях і позиції – це некомфортно, і, першочергово, тобі самій. Найзручніше тихенько сидіти, пливти за течією, пристосовуватися до обставин. Я по натурі не є конформістом, не можу мовчати, все що я роблю, повинна робити якісно. Як казав Павло Тичина, – «нам своє робить». Я роблю свою справу добросовісно, не оглядаючись на інших. Ефективність і якість роботи для мене найголовніша.

В. Д. З чим Ви не можете піти на компроміс?

Г. К. Я не люблю брехні і наглості. Це мене морально вбиває, з цим я миритися не можу.

В. Д. Довгий час наука і релігія вважалися антагоністами. Проте сьогодні наука розглядається як продовження пізнання Бога, як частину Божого промислу знання і краси пізнання світу, а науковці і митці – це ті, хто найбільше ближчий до Бога. Тому, звідси, Бог і релігія у Вашому житті?

Г. К. Вони прийшли у моє життя разом з молитвою матері, я росла в досить побожній сім'ї. В час незалежності відбулося моє повернення до релігії, вихолощеної з життя в радянський час. Після захисту кандидатської дисертації як подяку Богу за його милосердя, я взяла на себе зобов'язання у керівництві церковними колективами. Взагалі я стараюся дотримуватися Божих заповідей і уважно ставитися до своїх слів і клятв. Сьогодні я керую церковним хором в церкві архистратига Михаїла. Запрошення до регентства я отримала в час, коли пішла в докторантуру, і здавалося, що в цьому часі це неможливо, але я смиренно прийняла це як потребу в постійній Божій опіці. І у всіх справах, що були надалі, у т. ч. пов'язані з захистом докторської дисертації, я відчувала цю підтримку. І ще. Я досить довго йшла до розуміння, що дійсно слід прощати своїм ворогам, а найважче, змогти полюбити їх.

В. Д. Розум збагачується, коли він отримує, а серце збагачується, коли воно віддає свою любов. Кому Ви віддали свою любов і збагатили своє серце?

Г. К. Головна і єдина любов мого життя – чоловік Зіновій, який завжди забезпечував мені надійний домашній тил, побут, підтримував і розумів мене, мої діти і онуки. Моя професійна любов – це керівництво аматорським народним хором села Микитинці «Первоцвіт», що був заснований ще Денисом Січинським. Колектив вже понад 125 років несе людям українську пісню, і для мене велика честь, що і я внесла до його розбудови свою частку.

Леймотив 8. «А. Макаревич. «Поверот».

В. Д. Ювілей – це повний життєвий цикл, як виток спіралі, усвідомлення і накопичення енергії для наступного кроку. Вінстон Черчільл говорив, що «успіх не кінцевий, невдачі не фатальні, значення має лише мужність продовжувати». Що Ви плануєте продовжити на новому витку свого життя і творчості?

Г. К. Я планую як завідувач кафедри академічного й естрадного співу не тільки її зберегти, але й розвинути. Зокрема, слід укріпити кадровий склад, підвищити фаховий рівень, особливо естрадної складової, посилити науковий потенціал, спрямувати зусилля викладачів, концертмейстерів, студентів на усвідомлення їх фахової реалізації як педагогів чи виконавців. Це питання для мене номер один в професійному плані. Як диригент колективів планую оновити і розширити репертуар. Як науковець звісно хотілося б видати нові дослідження.

В. Д. Бог не вибирає сильних, Бог дає силу тим, кого вибирає. Я Вам бажаю, щоб Бог дав Вам силу, здоров'я, дав мужність, щоби продовжувати.

Предлагаемая статья построена в форме интервью с доктором искусствоведения Анной Карась по случаю ее юбилея. В интервью анализируются проблемы хорового исполнительства, музыкальной педагогики, научных исследований в области музыковедения и культурологии сквозь призму личной и творческой жизни юбилярки.

Ключевые слова: Анна Карась, інтерв'ю, личная и творческая жизнь, хоровое исполнительство, музыковедческие исследования.

In the following article the interview with Dr. Hanna Karas' is being purposed, on the occasion of her anniversary. This interview deals with the problems of choral performance, musical pedagogics, scientific researches in musicology and cultural science through the prism of personal and artistic life.

Keywords: Hanna Karas', interview, personal and artistic life, choral performance, musicological research.

УДК 78.07; -054.72 (477)

Людмила Филипович

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА УКРАЇНЦІВ ДІАСПОРИ ЯК ФАКТОР САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ В БАГАТОКУЛЬТУРНОМУ СВІТІ

Стаття присвячена аналізу монографії та автореферату докторської дисертації Ганни Карась, які присвячені дослідженню музичної культури української діаспори. Виокремлено теоретичне значення наукового дослідження, яке полягає в розвитку наукових уявлень про музичну культуру української діаспори як систему, що має зовнішні та внутрішні системоутворюючі чинники, а також практичний вимір проведеного дослідження: введення до наукового і власне музичного обігу невідомих або мало-відомих в Україні артефактів, персоналій українського зарубіжжя.

Ключові слова: музична культура, діаспора, дослідження, система, Ганна Карась.

Ганна Василівна Карась належить до тієї когорти української інтелігенції, яка тісно пов'язана із своїм народом, яка вийшла з народу, яка працює для народу. Вона не просто проголошує правильні ідеї чи пише вагомі наукові статті, вона не тільки викладає і вкладає душу в своїх учнів, вона дарує мудрість, любов, радість, оптимізм тим, хто доторкнувся до її життя, до її долі, до її покликання – бути світлом, бути голосом, бути розумом українського народу.

Для мене Ганна Василівна найглибше розкрилася через свою наукову працю «УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ДІАСПОРИ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН ХХ СТОЛІТТЯ», яку я мала честь читати і рецензувати. Думки, які у мене виникли після ознайомлення з процесом і результатом дослідження музичної культури української діаспори, викладені у відгуку на автореферат докторської дисертації [2]. Цей відгук лежить в матеріалах захисту дисертації, увійшов до стенограми. Але мені вдалося, що є сенс оприлюднити цей матеріал для більш широкої аудиторії.

Процеси національного самоусвідомлення є необхідною складовою постання будь-якого народу, його одержавлення. Національна ідентифікація відбувається в багатоманітних формах, з різною швидкістю та інтенсивністю як на рівні різних частин даного етносу, так і на рівні окремих його представників. Соціально-економічні і політичні зміни кінця ХХ ст., які призвели до появи незалежних держав, в т.ч. й України, поступово звільняли суспільства від старих ідеологій, що деформували об'єктивну картину світу, систему відносин і взаємозв'язків між його суб'єктами. Істотно трансформується уява народів про самих себе, суттєво корегується ставлення до них з боку інших народів. Чи не найбільш ефективним шляхом пізнання іншого народу є його культура, зокрема й музична, в якій сконцентрувалися душа народу, його прагнення, цінності, надії. Музика зрозуміла всім і без слів, вона не вимагає знання іншої мови. А в ситуації постмодерної полікультурності, коли спілкуються між собою мільйони людей, музика стає глобальним комунікативним засобом для взаєморозуміння різних народів.

Особлива роль у самопрезентації українців за кордоном, у збереженні своїх національних коренів відіграла музична культура діаспори, яка не тільки зберегла, але й розвинула багатовікові традиції музичної культури українців, перетворивши її на специфічний соціокультурний і духовний феномен. Саме тому праця Ганни Карась є частиною масштабного пізнавального та ідентифікаційного процесів, що складають сьогодні суть духовного розвитку України.

Відомий дослідник музичної культури переконливо актуалізує предмет свого дослідження, виходячи перш за все з того, що «сучасний культуротворчий процес закономірно спонукає до подолання замкненості національних культур і водночас передбачає їх повноцінне існування за межами історично визначеної для даного етносу території» [1, с. 10]. Пропонуючи розв'язувати проблеми прояву національної самобутності у двох напрямках – вивчаючи культуротворчий процес етноспільноти на історично визначених автохтонних землях і поза їх межа-